26. štev. Novo mesto, 24. septembra 1915. Letnik XXXI.

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1·50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3·50 K, za Ameriko 4·50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Dolenjskim junakom v spomin.

Opetovano smo v našem listu že opozarjali na dolenjske rojake, ki so se odlikovali v sedanji vojski. Bili so iz raznih stanov in poklicev, ki se z združenimi močmi boré za čast in moč, rast in procvit mnogojezične Avstrije. Temu vencu pridenemo še dve zeleni peresi naših ožjih rojakov. Oba spadata po svojem poklicu med pazništvo novomeškega c. kr. okrožnega sodišča, oba sta ob mobilizaciji sledila klicu svojega cesarja na južno bojišče, na katerem sta osvedočila svojo zvestobo in hrabrost.

Paznik L. S. je rojen v Gorenji vasi pri Šmarjeti. Vojak je bil pri 4. pp. na Dunaju, ker je bil njegov oče svoj čas ondi uposlen. Kmalo po mobilizaciji je odšel na bosansko mejo proti Srbiji. Znano je, da si je srbska armada prizadevala posebno meseca oktobra 1914, da prodere v glavno mesto naše Bosne — Serajevo. A naša armada je bila dobro razpostavljena na Romanji planini, ki tvori ključ do Serajeva in od katere je vrgla naša armada Srbe že več kilometrov nazaj proti srbski meji.

Bilo je 16. oktobra, ko so Srbi zopet silno napadali naše postojanke. A naši vojaki so se hrabro držali, vsi sovražni poskusi so bili zastonj. Srbi so bili odbiti in so se morali umakniti daleč nazaj. Dan 21. oktober pa je bil usoden za našega vojaka. Njegov oddelek je bil razpostavljen na hribu Stupe. Tu je bil naš L. S. v hudem metežu ranjen pri srbskem naskoku na naše postojanke. Pri hudem napadu ga je ranila ročna granata, ki mu je povzročila več ran: nad komolcem mu je prizadejala prestreljeno in zdrobljeno kost, na levi prsni strani je dobil tri dolge praske, na desnem stegnu so našli mesno rano, skozi katero je šla krogla, ki mu tiči še nekje na sedalu, in končno je prestrel poškodoval še stopalo skozi peto.

O teh usodepolnih poškodbah je L. S. pripovedoval svojemu znancu: Hipoma se mi je stemnilo, zgrudil sem se in onesvestil. Posebno dolgo to ni trajalo, ker napad se je začel ob mraku, in ko sem prišel k zavesti, se je še dokaj dobro razločilo. Prvi, ki je prišel proti meni, je bil desetnik 7. stotnije M. Debevc, moj največji prijatelj, rešitelj mojega življenja. Ko me vpraša: Ali in kam si ranjen? sem mu pokazal v svoji levi roki črepinje, katere sem ujel iz popolnoma zdrobljene kosti svoje desnice. Za druge rane se nisem niti zmenil, ali bolje rečeno, nisem niti vedel, da jih imam. Moj rešitelj pravi: Vstani in beži, ako moreš? Ali to je ložje rečeno nego storjeno. Odpni mi telečnjak — vzdihnem — ter pomagaj, da vstanem! Rečeno — storjeno. Vzdignila sva se in korakala nazaj iz naših jarkov in po bregu navzdol do cilja, pa račun prezgodaj in cilj predaleč. Povrh pa začne še dežiti in jesenska burja brije po bližnjih holmih. Po težkem lazenju v temni noči, v dežju in po kozjem bregu me zapustijo moči in nisem mogel več dalje. Vsled bolečin, žeje in temne noči prosim prijatelja, naj se vsedeva pod drevo in čakava, kaj pride. Spremljevalec me nato zavije v odejo, ki jo je imel seboj, kajti bilo je občutno mrzlo in tudi sneg je naletaval, razpne tudi šotorno platno (Zeltblatt) od drevesa na grmovje ter pazi, da se raztopljeni sneg scedi v vojno steklenico in toliko nastreže, da meni in sebi za silo ogasi žejo.

Čim dalje sedim, tem bolj občutim bolečine; sedaj še-le opazim, da nimam prestreljene samo roke, marveč da imam še druge rane, da me sploh boli povsod, kamor se nagnem. Mislim, kaj mi je storiti? Prosim tovariša, naj vzame telečnjak in puško ter gre iskat saniteto, ki bi me prenesla v zavetje. Utegnilo je biti okrog devetih po noči. Dolgi trenutki so bili, predno se je vrnil moj rešitelj z enim sanitejcem in nosilnico. Ker mi tovariša radi gostega grmovja nista mogla z nosilnico pomagati — moral sem še več sto korakov ob neznosnih mukah dalje stopati. Poleg tega pa še ni bilo izključeno, da nas ne zadene kaka granata ali šrapnel, ki so nas na tem nočnem pohodu pozdravljali; a vendar smo srečno dospeli do bosanske „kuće“. Pri ognju opazim, da ura kaže uprav polnoči. Najdemo vse polno ranjencev, v prvi prazni kot se stisnem še jaz. Tako sem prebil najhujše mojega življenja . . .

Naš bojevnik je bil potem v raznih lazaretih, bolnicah in tudi v ženski bolnici v Novem mestu, in je srečno okreval toliko, da hodi s palico, a roka mu najbrž ne bo več služila. Ob pregibanju se čuje v njej škrtanje. —

Ob istem času je odšel v vojno tudi njegov tovariš I. R. Rodom iz Žabjevasi poleg Kandije se je podal k črnovojniškemu domobr. pp. 27. Začetkoma so ga pridelili k telefonskemu oddelku v Ajdovščino, kajti začetkom vojske v avgustu 1914 je bilo mnogo naših vojakov na zahodni meji, ker se ni moglo zaupati poznejšemu laškemu izdajalcu. Uprav čez dva meseca, 27. sept. pa je bil tudi ta polk poslan v Bosno.

Za imendan našega cesarja so hoteli Srbi prodreti v Serajevo. Dne 5. oktobra lani bil je hud boj na Romanji planini. A naša vojska je obdržala svoje postojanke. I. R. je bil v raznih teh bojih in praskah med Rogatico, Višegradom in Uvacem dosti srečen.

Blizo mesteca Višegrada je bil nekoč s svojo patruljo v veliki nevarnosti, ko ga je neki špijon hotel speljati v zasedo; k sreči je R. to nakano spregledal in rešil sebe in tovariše.

Dne 25. maja 1915 je poslal R—a njegov predstojnik z oddelkom moštva kopat strelne jarke. Bilo je pri selišču Crnce poleg Višegrada ob Drini. Sovražnik je od one strani prežal na naše vojake, kjerkoli so se pokazali. Uprav ta oddelek je bil v veliki nevarnosti, da bo zajet. R. je zapazil to nevarnost in je opozoril pravočasno vse moštvo, da se je moglo pridružiti zopet svojemu oddelku. Tu je našega moža zadela sovražna krogla v levo nogo nad členkom. A imel je še toliko moči, da je vso četo pripeljal do svojega poveljnika. R. previdnost in neustrašenost je rešila vso četo. Zato ga je stotnik pohvalil. Bil je povišan za korporala.

Poslali so ranjenca v vojaško bolnico v Zenico, kjer je bil do 17. junija, od 21. junija pa se je zdravil pri Usmiljenih bratih v Kandiji. Koncem julija je zopet odšel k svojemu kadru, kjer se sedaj nahaja. Bog ga ščiti! —

Prvoimenovani je vsled zadobljenih ran spoznan za invalida.

Živinorejska zadruga za novomeško okolico.

Spomenica na vlado.

V pondeljek 20. septembra se je vršil občni zbor te zadruge v Kandiji pri g. županu. Udeležilo se ga je lepo število živinorejcev, kajti zbralo se je od 92 članov 40 članov, kar je za sedanje čase dosti. Zastopane so bile na zborovanju vse občine, ki spadajo v okoliš zadruge. Zborovanje je otvoril načelnik Grašič, na kar je poročal o delovanju tajnik zadruge ravnatelj Rohrman, ki je najprej očrtal težko stališče živinorejskih zadrug po Dolenjskem. Z ozirom na važnost živinoreje v deželi so se ustanovile v zadnjih letih mnoge take zadruge, ki so pa v kratkem času zopet sklenile svoje delo, ker jim je manjkalo po eni strani živinorejcev vnetih za skupne naloge in skupno delo, po drugi strani pa manjkalo zadostno razvite in smoterne reje. Kakor potrebuje dobro seme skrbno pripravljeno zemljo in skrbnih rok, tako je tudi z našimi zadrugami. Položaj zadrug je otežkočen še bolj sedaj v vojnem času, ker manjka vseh izdatnejših sredstev za pospeševanje gospodarskih panog.

Iz podanega poročila je posneti, da je štela zadruga leta 1914 92 članov. Njeno glavno delo je bilo posredovanje pri dobavi potrebnih bikov in prireditev premovanja za bike o priliki licenciranja. To ostane tudi zanaprej njena glavna naloga. Za premovanje je podelil deželni odbor 200 K podpore, dalje so prispevala tudi županstva Šmihel-Stopiče, Št. Peter in Prečna po 20 K in Brusnice 15 K. Poročilo o premovanju samem se je o svojem času že prijavilo.

Razmere, ki so nastale vsled vojne, so preprečile izvršitev lanskih sklepov zaradi živinske zavarovalnice, pospeševanja domače bikoreje in razširjenja postaje za rejo bikov na Grmu, ker primanjkuje sredstev za to. Poročilo načelstva se je na to odobrilo. V imenu nadzorstva je poročal župnik Šmidovnik. Zadruga je imela v tem letu 1038 K 36 h denarnega prometa. Račun dobička in izgube kaže 60 K 95 h čistega dobička. Bilančni račun izkazuje 1320 K 75 h aktiv, 939 K pasiv (deleži) in 381 K 75 h rezervnega zaklada. Računski zaključek se je na to potrdil.

Pri predlogih za delovanje zadruge leta 1915 je opozarjal ravnatelj Rohrman na težavni položaj, ki je nastal po eni strani vsled prisilne dobave živine, prašičev in krme za vojaštvo v okolišu živinorejske zadruge, in po drugi pa vsled sedaj veljavnih maksimalnih cen. Vsa živinoreja je vsled teh naredb težko prizadeta, tako da je odpomoč nujno potrebna. Govornik opisuje med pritrjevanjem sedajni položaj in predlaga, da se sestavi spomenica na c. kr. deželno vlado, ki naj jo predlože župani iz prizadetih občin in s katero naj se prosi, da preneha prisilna prodaja živine, prašičev in krme in da se nastavijo take cene za živino, da bodo v soglasju z interesom konsuma pa tudi z interesi producentov.

Župan in deželni poslanec Zurc poudarja nujno potrebo, da se cene na novo in bolj pravično nastavijo in pojasnuje, kake korake je v tem oziru že sam napravil.

Sklene se nazadnje spomenica, ki jo je v deputaciji prizadetih občin predložiti po županih c. kr. deželni vladi. Spomenica sama se tako glasi:

Vsled vojnih dajatev po sedaj veljavnih maksimalnih cenah je tukajšnja živinoreja čim dalje bolj prizadeta, tako da je treba nujne odpomoči. Prizadeti živinorejci trpe v dvojnem oziru, prvič, ker se jim živina po sili jemlje in drugič, ker se jim živina po nižji ceni plačuje, kakor so sami za njo dali. To občutijo prizadeti živinorejci tem težje, ker se po drugih sosednih deželah v tem oziru očitno boljše postopa, pa tudi zaraditega tako težko, ker je vsa živinoreja po tukajšnjih krajih bistveno drugačna in bolj težavna kakor je po drugih krajih.

Pomniti je, da je po tukajšnjih krajih reja delavne živine najbolj merodajna in da je na premnogih malih posestvih ta reja takorekoč edina, ker se premalo krme prideluje za izdatnejšo rejo druge govedi. Pomniti je pa tudi to, da je tukajšnji živinorejec ob enem tudi konsument, ker ne prodaja samo živine, ampak jo tudi kupuje, da na ta način spodreja potrebno delavno živino, da jo zamenjava za boljšo in prikladnejšo itd. itd. V tem pogledu so pa nastale vsled sedanjih maksimalnih cen, ki veljajo samo za klavno živino, take težkoče, da skoraj ni mogoče rejne in plemene živine na semnju kupovati, ker je živinorejci ne morejo po sedanjih cenah prodajati, tržnih cen za tako živino pa sploh manjka. Dejstvo je, da mora tukajšnji posestnik danes n. pr. za kumerne delavne voli več plačati kakor dobi on za debelo rejene klavne voli.

Bati se je pa tudi tega, da se bo s prisilno oddajo delavne živine vsa ta reja preveč zatrla tako, da ne bo mogoče kmetij dobro obdelovati in gnojiti.

Po prisilni dobavi so težko prizadeti pa tudi tukajšnji prašičjerejci, zlasti ker niso sedaj nastavljene maksimalne cene v nobenem pravem soglasju s cenami špeha in masti, pa tudi ne v soglasju s cenami rejnih prašičev (Futterschweine), tako, da ima vsak težko izgubo, kdor mora dati pitanega prašiča po 2 K za 1 kg in peršutnika po 1·80 K za 1 kg žive teže.

Danes so rejni prašiči v obče dražji, kakor znašajo maksimalne cene, dasi so razmeroma manj vredni. Svinjska mast je pa tudi tako draga — po trgovinah že 6 K kilo — da je očitna zguba, če se debeli prašiči prodajajo po 2 K za kilo žive teže.

Težko se bo občutila pa tudi prisilna dobava, ker bo zadela marsikaterega prašičjerejca, ki še za dom ne bo mogel preskrbeti potrebne masti za zabelo.

V skrajno težavnem položaju se nahajajo tukajšni kraji, pa tudi vsled prisilne oddaje sena za vojaštvo in to iz enostavnega razloga, ker manjka po teh krajih zadostne krme tako, da jo imajo tukajšni

posestniki navadno premalo za svoje potrebe. Najboljši dokaz je to, da je tukaj prodaja krme nekaj nenavadnega, nekaj rednega pa nakupovanje krme od strani mnogo živinorejcev. Tukajšnji posestniki si morajo zaraditega sploh pomagati s pokladanjem slame v zimskem času in je slama premnogokrat edina krma malega posestnika proti koncu zime.

Vse te razmere silijo, da prosijo županstva najbolj prizadetih občin v okolišu živinorejske zadruge za novomeško okolico v Kandiji, da se obračajo po sklepih današnjega občnega zbora z nujno prošnjo na visoko c. kr. deželno vlado in sicer s sledečimi nujnimi predlogi:

1) Naj se varuje tukajšnja živinoreja s potrebnimi dobavami za vojaštvo na ta način, da se odpravi prisilna oddaja živine in da se nastavijo cene, ki bodo za klavno in plemeno goved ustrezale potrebam konsuma, pa tudi interesom producentov.

2) Naj se za vojaštvo potrebni prašiči dobavljajo potom prostovoljne kupčije in po ceni, katero je treba na novo določiti, ker so sedaj veljavne maksimalne cene z ozirom na ceno svinjske masti in na draginjo rejnih prašičev neprimerne.

3) Naj se dobava sena za vojaštvo omeji pred vsem na tiste kraje, ki seno lahko oddajajo. Tudi ta kupčija naj se vrši potom prostovoljne prodaje in po ceni, ki bo primerna tudi kakovosti blaga.

Nazadnje se je sklenilo, da se z ozirom na ta pereča vprašanja poda čimpreje deputacija zastopnikov prizadetih občin k g. deželnemu predsedniku v Ljubljano.

Ker ni bilo nobenih predlogov več, se je občni zbor ob polu 12. zaključil.

*

K temu poročilu nam je dodati, da se je „Spomenica“ izročila že drugi dan t. j. v torek 21. septembra deželnemu predsedniku ekscelenci baronu Schwarzu. Deputacijo je vodil državni in deželni poslanec E. Jarc; v deputaciji so bili deželni poslanec in župan J. Zurc, deželni poslanec in župan iz Lokvice Al. Mihelčič, župan iz Prečne Turk, župan iz Mirnepeči Špendal, župan iz Toplic Pezdirc in podžupan iz Št. Petra Bojanc. Odposlanstvo se je toplo zavzelo za ugodno rešitev spomenice in je prosilo, da bi se dobave za vojaštvo tako izvajale kakor po sosednih kronovinah. Deželni predesednik ekscelenca baron Schwarz je deputacijo prijazno sprejel in ji obljubil, da bo storil, kar je v njegovi moči, da se ustreže opravičenim interesom producentov, da je pa končna rešitev v rokah vojaške oblasti. R.

Skrb za vsakdanji kruh.

Vse naše prebivalstvo je prešinjeno skrbi za vsakdanji kruh. Najbolj prevzema ta skrb mestno prebivalstvo, pa tudi vse tiste prebivalce po deželi, ki ne pridelujejo žita in ki so navezani kupovati potrebno žito in moko za kruh.

Nov letošnji pridelek žita je v obče slabši, kakor se je pričakovalo. K temu dejstvu se pridruži še to, da naša dežela sploh ne pridela dosti žita za svoje potrebe. Že od nekdaj smo navezani, da dobivamo žito iz drugih dežel, posebno iz Ogrskega.

Treba je tedaj največje varčnosti, da ne bo hujšega pomanjkanja. Kakor se sliši, nam je zagotovljeno, da dobimo žito iz Ogrskega. Ali vprašanje je, če ga bomo mogli res toliko dobiti, kolikor ga potrebujemo, vprašanje pa tudi, po kaki ceni ga bomo dobili.

Lansko leto je bil ob tem času ves položaj ugodnejši za nas. Bile so še stare zaloge žita, moke, riža itd., ki jih danes manjka. Lansko leto se je ob tem času še vse dobilo, tako, da so se ljudje lahko zalagali z enim in drugim živilom. Letos nam vsega tega manjka tako, da je boj za vsakdanji kruh čim dalje hujši. Povsod se čuti že sedaj ob novini pomanjkanje kruha in drugih važnih živil. In kar ne stori pomanjkanje, to stori še huda draginja!

Treba je tedaj največje varčnosti, največje zmernosti, da se bo za silo izhajalo. Treba bo utrpljenja pri eni in drugi stvari, da se bo živelo.

Za vse to je pa treba čim dalje bolj previdnega gospodarstva. Vsaka družina mora skrčiti svoje potrebe in uravnati svojo porabo po razpoložnih sredstvih. Ravno tako mora pa tudi vsaka občina skrbeti za to, da ne pride s svojim prebivalstvom v večjo stisko.

Danes je naloga vse občine, da ukrene vse potrebno, da se varuje prebivalstvo pred pomanjkanjem vsakdanjega kruha. Po kmetskih občinah ni v tem oziru posebnega dela, ker se potrebno krušno žito doma prideluje, po mnogih krajih toliko, da se ga lahko oddaja in prodaja ven iz občine. Drugače pa je po občinah, kjer je dosti takega prebivalstva, ki je navezano na kupovanje vsakdanjega kruha.

Po takih občinah je sedaj zadnji čas, da se ukrene vse potrebno za preskrbo prebivalstva.

Kdor ima odveč žita, naj ga proda. S tem pomaga sebi in drugim, ki potrebujejo kruha. Po cesarski naredbi z dne 7. avgusta t. l. mora prodati vsak svoje žito žitno vojno-prometnemu zavodu v Ljubljani ali pa njegovim pooblaščencem po deželi vsak, kdor ga ima več, kakor ga rabi za svoje potrebe.

Opozarjamo na to vnovič naše gospodarje in gospodinje, ker bi se sicer bridko maščevalo, ako bi skušal kdo kaj prikrivati ali pa pridržati čez svoje potrebe. Na ta način bi se pregrešil proti določilom cesarske naredbe in bi trpel nazadnje mnogo hujšo škodo na imenu in na denarju, ker so z vsakim takim zatajevanjem v zvezi velike zaporne in denarne kazni.

Danes je naloga vsakega pridelovalca, da pripomore po možnosti k prehrani tistega prebivalstva, ki je slej ko prej prisiljeno kupovati potrebna živila. Zato moramo prodajati žito tako radi, kakor smo ga v mirnih časih. To je naša človekoljubna in domorodna dolžnost! Rohrman.

Gospodarske drobtine.

Naročila na umetna gnojila. Letos manjka cenene Tomasove žlindre in drugih gnojil. Vse se je podražilo. Namesto Tomasove žlindre se prodaja kostnamoka, ki je v ceni poskočila od 10 K za 100 kg na 18 K in sicer na mestu v Ljubljani. V Novem mestu bi bila dražja, okroglo 19 K. Primeroma cenejša so kalijeva gnojila. Kajnit stane v Ljubljani 7 K 100 kg in kalijeva sol 14 K. Kdor želi kaj umetnih gnojil dobiti, naj se že sedaj oglasi za nje pri podružnici. Večja vrednost žita in drugih pridelkov ima za posledico tudi zvišane cene pri gnojilih! Podraženo žito, podražena gnojila!

Modra galica za l. 1916! Kmetijska družba sprejema sedaj naročila za modro galico in sicer po 3·50 K za 1 kg. Kdor jo hoče kaj dobiti jo mora takoj naročiti in plačati, ker mora biti naprej plačana. Naj se naši vinogradniki takoj pobrigajo za to vprašanje, da ne bo zopet prepozno. Za novomeško okolico sprejema naročila podružnica v Novem mestu.

Bučno olje. Za olje bo letos taka stiska, da je treba misliti na druga nadomestila. Ker se pri nas veliko buč prideluje, bi se dalo tudi pri nas bučno olje dobivati in rabiti, kakor delajo n. pr. na Štajerskem. Bučno olje je baje prav dobro za zabelo. Nekateri ga bolj hvalijo kakor laško olje. Bučno olje se dobiva iz bučnega semena. Seme je treba posušiti in jedrce izluščiti. Tako dobljena jedrca se meljejo v mlinih s priprostimi stiskalnicami. Če bi se pri nas vse bučno seme skupaj spravilo in zmlelo, bi se dalo veliko dobrega olja dobiti. Morda nas sila do tega pripravi, da bomo po izgledu spodnjih Štajercev tudi še pri nas dobivali olje iz bučnega semena. Tudi seme solnčnih rož daje prav dobro olje.

Vojni pregled.

Močno utrjena **Vilna** je padla. — Vilna, glavno mesto istoimene generalne gubernije, prej glavno mesto Litve, važno železniško križišče in živahno trgovsko mesto, leži ob izlivu Vilejke v Vilijo in šteje nad 200.000 prebivalcev. V mestu je sedež poveljstva III. armadnega zbora, grško-kat. nadškofa in rim.-kat. škofa.

Dunaj, 21. sept. (Kor. ur.) Bolgarsko poslaništvo nas obvešča, da je odrejena v Bolgariji splošna mobilizacija, ki se prične danes, 8./21. septembra. Bolgarski rezervisti, ki se nahajajo v inozemstvu, morajo odriniti k svojim četam.

*

Dunaj, 20. septembra. Uradno se poroča: Avstrijske in nemške baterije so obstreljevale včeraj srbsko postojanko na južnem bregu Save in Donave. Tudi trdnjava Belgrad se je nahajala pod našim ognjem. Blizu izliva Drine so naše čete napadle in uničile naprej potisnjene srbske oddelke.

Dunaj, 21. septembra 1915. (Kor. u.) Uradno se razglaša: Na južnem Tirolskem so otvorili najtežji topovi ogenj na po sovražniku zasedene kraje, kakor tudi na njegove postojanke in baterije v prostoru pri Seravalle (severno od Ale). Pred našo obmejno postojanko na Costeni (visoka planota Folgarija) so bili Italijani odbiti kakor vedno. Neko sovražno dvokrilno letalo je metalo na Trident zelo smešne letake izpod peresa poročnika d'Anunzia. Na koroški bojni črti se ni nič važnega zgodilo. V prostoru pri Bovcu je zdaj, ko so se popolnoma izjalovili v minulem tednu italijanski napadi, postalo zopet mirno. Le sovražna artiljerija strelja dalje. Na ostalih delih primorske bojne črte se je omejevalo včeraj bojevanje na ogenj iz topov in na manjša podjetja vojske v strelskih jarkih.

Dunaj, 22. septembra. Uradno poročajo: Ob Savi in ob spodnji Drini artiljerijski boji in praske. Na Požarevac in Veliko Gradišče so se metale bombe. Črnogorska artiljerija je obstreljevala Tivat.

Namestnik načelnika generalnega štaba:
pl. Höfer, fml.

Berlin, 20. septembra. Wolffov urad poroča iz velikega glavnega stana: S severnega donavskega brega je pričela nemška artiljerija boj na srbske postojanke južno od reke pri Smederevu. Sovražnik je bil prepoden in njegovi topovi so morali umolknuti.

Najvišje vojno vodstvo.

Domače in tuje novice.

Prestavljen je čast. g. Franc Pavlič, kaplan iz Mirne peči, na Trebelno in ne v Veliko Dolino, kakor smo napačno poročali.

Dar. Gospa Ema Pleiweiss, soproga novega g. notarja, je izročila g. proštu 25 K za goriške begunce in 25 K za ranjene vojake; zadnja svota se bo porabila dné 4. oktobra na imedan Nj. Veličanstva presvitlega cesarja Franca Jožefa I. — Iskrena hvala!

Premestil se je prečastiti gospod Anton Dolinar, župnik v pokoju iz Šinkovega turna v Zalog, župnije Cerklje, pošta Kamnik, kjer je prevzel dušno pastirstvo po umrlem preč. g. duh. svetniku Mih. Barbo. Želimo prav obilo blagoslova njegovemu delovanju!

Imenovan je sanitetni kadet v rezervi g. Pavel Krajec pri 27. dom. p. za sanitetnega praporščaka.

Smrt za domovino. Iz Budimpešta so poročali, da je gospod c. kr. avskultant dr. Josip Darovic, poročnik v r. pri bos. herc. pešpolku štev. 3 dne 11. marca t. l. v Boju pri Bistrah padel. Truplo je ostalo v rokah sovražnika, ker se je polk moral umakniti. Ranjki je doma iz znane Darovičeve hiše iz Ločine. Bil je jako priljubljen. Blag mu spomin. Včeraj je bil v kapiteljski cerkvi zanj requiem, katerega so se udeležili p. n. gg. sodnijski uradniki z gospodom predsednikom.

Na severnem bojišču sta bila ranjena rez. častnik ing. Albert Vedernjak, strokovni učitelj na Grmu in rez. kadet II c, oba pri 4. bosenskem polku. Nahajata se v bolnici na Ogrskem.

Predavanja. Vinarski nadzornik g. B. Skalicky je priredil pretečeno nedeljo v Škocijanu in v Belicerkvi predavanja o „pravilni vinski trgatvi z ozirom na načela umnega kletarstva“. Enaka predavanja se vrše v nedeljo, dne 26. t. m. ob polu osmih zjutraj v Metliki in v nedeljo, dne 3. oktobra ob polu osmih zjutraj v Črnomlju. Naj bi se teh predavanj vinogradniki v lastno korist v obilnem številu vdeleževali.

Vodstvo tukajšne dijaške Marijine družbe je prejelo naslednje žalostno sporočilo: V soboto, 4. sept. me je zadela sovražna kroglja v levo roko in nogo, da so me kot ranjenca odnesli iz bojišča, kjer je divjal tako strašen boj, da ga ne pomnijo niti najstarejši vojaki, in v katerem je našel junaško smrt praporščak Skušek Valentin in Marjetič bil ranjen, kakor sem izvedel. Težko mi je naznaniti to prežalostno vest. Pozdrav — Vaš Turk.

In par dni pozneje je bilo poslano: Po naročilu svojega nepozabnega prijatelja Vam moram sporočiti, da je praporščak Val. Skušek, Vaš nekdanji gojenec, duša Vaše duše, dne 4. sept. padel v boju ob Seretu, zadet od sovražnega šrapnela v eno oko in bil takoj mrtev. S spoštovanjem L. Šmalc. — O tem vzglednem dijaku-kongreganistu prinesejo „Dol Novice“ daljši življenjepis.

Oglasil se je po devetih mescih Franc Simončič iz Sel pri Št. Jerneju iz ruskega ujetništva. Nahaja se v Skobelovem 8. Rota Turkestan, azijska Rusija. Skrbni oče in mati sta ga že za mrtvega objokovala.

Iz Suhora. Preč. g. Frančišek Schweiger, dekan v Leskovcu, ki se je nekdaj kot belokranjski deželni poslanec veliko trudil s svetom in v dejanju za povzdigo vinoreje v Belokrajni, je daroval za tukajšnje potoči prizadete župljane 100 K. Poslal je tudi vel. g. svetnik Gustav Koller, župnik v Podragi pri Vipavi znesek 5 K. Obema vrlima darovalcema se podpisani najtopleje zahvaljuje ter kliče: Bog plati stotero!

Jak. Pavlovčič, župnik.

Velikodušni dar kapiteljskih pevcev. O priliki zaobljubljene procesije na Trško goro se je nabralo 28·24 K. Za to svoto, ki se je navadno med pevce razdelila, se je letos kupilo tobaka in napravilo 1600 cigaret za ranjene vojake.

Izkaz daril rezervni bolnici Usmilj. bratov v Kandiji. Župni urad Trebelno je nabral in poslal: 2 vreče pšenice, 2 vreče krompirja in 2 vreče jabolk. Č. g. župnik Polaj, Kandija, 2 mernika jabolk. Ces. svetnik dr. Zencovich 50 smodk. Graščina Ruperčvrh 1 vrečo jabolk. Nadalje so pripeljali nabrano sledeči odbori III. reda: Župnija Mirnapeč: 32 vreč krompirja, 1 vrečo fižola v strokah, 3 vreče kumar, pol mernika fižola in 1 vrečo zelja. Vas Karteljevo 20 mernikov krompirja, 1 vrečo korenja, 3 vreče kumar, 1 vrečo fižola v strokah in 1 vrečo jabolk. Vas Vel. Kal 25 mernikov krompirja, 1 vrečo zelja in 1 vrečo jabolk. Župnija Žužemberk 4 vreče krompirja in pese. Župnija Mirna 25 vreč krompirja, 1 vrečo moke, 1 vrečo kumar, 4 vreče jabolk, 30 glav zelja, 100 jajec, 5 kg riža in nekaj suhih češpelj in češenj. Župni urad Stopiče 5 vreč jabolk.

Za mnogobrojno radodarnost in blagohotno naklonjenost se najprisrčneje zahvaljujemo in priporočamo tudi v prihodnje naš dobrodelni zavod.

Novo prebiranje črnovojnikov. C. kr. korespondenčni urad poroča: Tisti črnovojniki, ki še ne služijo v skupni armadi, vojni mornarici, deželni brambi ali pri orožništvu, v črni vojski temeljem osebne črnovojniške dolžnosti z orožjem, ki so bili rojeni v letih 1873 do štetega leta 1877 in taki, ki so bili rojeni v letih 1891, 1895 in 1896, se pritegnejo črnovojniški službi, če bodo pri zopet odrejenem prebiranju teh letnikov spoznani, da so za orožje sposobni. Vpoklicani so tudi tisti, ki so bili pri prejšnjem prebiranju spoznani kot sposobni za orožje, a ki so bili pri prezentaciji ali pozneje kot nesposobni odpuščeni na dopust. Izjema, kot član črnovojne službe dolžne združbe (korporacije) pride le v tem slučaju v poštev, ako je bila ta združba (korporacija) vže v izvrševanje črnovojne službe pritegnjena. — Tudi oni niso več od prebiranja izvzeti, kateri so pri vojakih služili in zdaj preskrbni užitek prejemajo (penzijonisti). Od tistih, ki so bili potom superarbitracije, bodisi kot črnovojniki za orožje nesposobni spoznani, ali iz skupne vojne mornarice, domobranstva ali orožništva odpuščeni, so le oni prebiranja oproščeni, kateri so bili vsled zadobljenih ran v vojski superarbitrirani. Prizadeti pa niso oni, glede katerih v času nabitja oziroma razglašenja tega pozivnega razglasa superarbitracijska obravnava ni bila še skončana, ker se jih smatra še kot vojake. K tej določbi se še izrečno pridene, da tukaj ne zadostuje se vzklicavati na pri prejšnjem prebiranju doprinešeno in pripoznano ugodnost, temveč, da morajo vsi, kateri reflektirajo na priznanje ugodnosti po § 29 v. z. ponovno z dokumenti dokazati, da imajo do te ugodnosti pravico.

Prebiranje se izvede od 11. oktobra do 6. novembra 1911. Vpoklicani bodo pozneje, najbrže sredi novembra 1915.

Imenovan je za Codellijevega kanonika pri ljubljanskem stolnem kapitlju čast. gosp. dr. Frančišek Kimovec, stolni vikar v Ljubljani.

Profesor obrtne šole v Ljubljani gosp. Milan pl. Suklje je prideljen c. kr. tehnološkemu obrtnemu muzeju na Dunaju!

Umrl je v Tržiču g. Matej Lončar, hotelir in lesotržec. Naj počiva v miru.

Obsojeni so bili v Ljubljani: Janko Predovič z enim mesecem hudega zapora; 8000 kron globe, v slučaju neiztrljivosti se prida 800 dnevni zapor; Elija Predovič s trimesečnim hudim zaporom, ker nima nič premoženja; Janez Ježe z enim tednom hudega zapora in z 200 kron globe. — Toženi so bili pred ljubljanskim deželnim sodiščem, da so koncem leta 1914 in še v letu 1915 pokupili velike množine praset in klavne živine, toraj neobhodno potrebna živila, da bi čez mero zvišali njihovo ceno. — Soobtoženca Franc Žitnik in Franc Strežek sta oproščena.

Iz vojne pošte 73 piše g. Vido Frančič svojemu stricu g. Kuncu na Dunaj na dveh dopisnicah sledeče: 5./9. 1915. Danes teden smo prišli iz druzega ognja; sem živ, a bolehen. Bilo je še mnogo hujše ko prvič. Odlikovanih je bilo precej od naših. Res, reči moram, da me je Bog obvaroval hude nesreče, o, da bi me še dalje! Lubi mi je pisal, da je nekje blizu mene. Mrzlo je pa tako postalo, da so nam dali zopet koce; dežuje skoraj vedno. Kako pač brezmejno vsi hrepenimo po domu; ali mili Bog vé, kdaj se bodo naše želje izspolnile. — 8./9. 1915. Mi še taborimo vedno na isti planoti in čakamo... Danes je Mališmaren; kako je bilo prijetno včasih na žegnanju na Trškigori! Gregorc iz Novega mesta in več drugih fantov od nas in izpod goré je bilo odlikovanih; prvi je dobil malo srebrno svetinjo. Tu živimo dan za dnevom enolično, a naša srca hrepené vedno isto: častno zmago, mir in povratek domov! Sprememba za nas so zrakoplovi nad nami; na desno in levo v enaki razdalji sta opazovalna velika balona. — Pozdravi.

Notar Viktor Poznik v Senožečah je premeščen v Lož.

S severnega bojišča d. 11. avg. 1915 piše vrl slovenski gospodar: „Ljuba mi žena in moji nepozabljeni otročiči! Vas vse skupaj lepo pozdravim in Vam naznanim, da sem še zdrav. Zdaj se Ti prvo zahvalim za pisma in karte ter Te prosim, da mi še zanaprej večkrat pišeš kaj novega. Jaz Ti tako ne morem pisati, kako je z menoj, pa veš, da nič dobrega ni na vojski; samo hoditi, pa v zemlji ležati. Vzadnjič me je tudi šrapnel malo na nogo vdaril, pa me sta sam Bog in Marija varovala, da me ni bolj. Zdaj sem že dober, samo da bi me še Bog zanaprej varoval. Prosite Boga, da bi se še kdaj zdrav vrnil. Drugega nič ne želim, kakor da bi Vas še enkrat videl in na svoje srce pritisnil, potlej pa rad umrjem. Prosim, da mi vse natanko pišeš, kako je kaj pri Vas doma, kaj je kaj novega, kaj berete po časopisih. Čučnik je spet k nam prišel, zdaj sva še sama z naše fare pri tem regimentu, bilo nas je veliko, pa ne vem, kam so šli. Nekaj je ranjenih, nekaj jih je pa Bog k sebi poklical. Škedlja ni še nazaj. Veš, tukaj je dolg čas pa slabo življenje, da bi že Bog in ljuba Marija dala, da bi bilo konec te nesrečne vojske, ako ne, bo vsega konec. Francelj mi nič ne piše, nič ne vem, kje da je, po njem mi je strašno hudo; ko bi bila saj skupaj, tako pa brat za brata ne ve. Prosim, daj za eno sveto mašo, da bi se še kedaj vrnil zdrav domov k svoji nepozabljeni družini. Prosim pa očeta, naj naredijo prošnjo na Regiment-komando, da bi dobil za en par tednov dopusta, da bi jim pomagal delati. Ob enem jih prosim, da naj skrbijo za Vas namesto mene, jim bo že Bog vse poplačal, jast pa tudi, če še pridem domov kedaj. Jast Vam želim, da bi bili vsi zdravi, da bi se zastopili kakor ena družina, pa lepo delajte skupaj in živite po zgledu svete Družine, da bo Vam Bog dal srečo in zdravje. Pa veliko molite, ker le molitev pomaga. Jast sem že prepričan, jast tudi molim, kolikor morem. Prosimo Lurško Marijo, da bi se že skoraj videli. Večjega veselja ni menda na svetu, kot da bi se še zdravi enkrat videli. Zdaj pa skončam in Vas vse lepo pozdravim, moje kakor tudi Tvoje stariše, brate in sestre, vse znance, posebno pa vso žlahto, najbolj pa Tebe in moje nepozabljene otroke. Še enkrat Vas kušnem in objamem v duhu vse skupaj in ostanem Vaš nikdar pozabljeni oče. Srčni pozdrav očetu in materi. Z Bogom! Prosim odgovora. Na svidenje.“ Jožef Škedelj.

Iz zapadnega bojišča poroča dne 13. sept. t. l. g. Matko Maloviču, mizarju v Novem mestu, njegov bivši učenec Alojzij Hrovat, doma iz Petanov. Sporočam Vam, da sem, hvala Bogu in Devici Mariji, še vedno zdrav, dasi imamo čimdalje ostrejše boje, vendar sovražnik nima dosedaj nobene sreče in upam, da je tudi sploh imel ne bode. Sporočam Vam, da sem bil včeraj z bronasto svetinjo za hrabrost odlikovan. Prisrčni pozdrav Vam vsem, Vam hvaležno udani Alojzij Hrovat, c. in kr. lovski bat. št. 20/II, vojna pošta 608. — Ta vrli mladenič je kazal bistroumnost, marljivost in pokorščino svojemu mojstru za časa učenja. Čital je zelo veliko v prostem času, bil je v šoli obrtno-nadaljevalni med najboljšimi. Vsled lepe junaške postave je bil l. 1910 k vojakom potrjen, postal je konečno četovodja. Ob mobilizaciji je bil s 27. dombr. pešpolkom odposlan v Galicijo, kjer se je hrabro boril in si pridobil srebrno svetinjo II. razreda. Vsled prehlajenja je bil odposlan na dopust v domovino; ko je pa izbruhnila vojna z izdajalskim Lahom, se je priglasil prostovoljno za boj, nakar je bil prideljen k lovskemu bataljonu. Slovenska domovina je lahko ponosna na svoje sinove. Bog jih živi!

Preostajajoče seno se naj vojaški upravi v nakup ponudi. Najvišja določena cena za prešano seno znaša 8 K 50 vin., za rahlo seno pa 7 K 50 vin. za metrski stot. Ponudbe je pošiljati naravnost na c. in kr. 5. armadno etapno poveljstvo. Če bi se na ta način ne dala pokriti potrebščina sena, bi bila vojna uprava prisiljena, dobavo potrebnega sena prisilnim načinom izvesti.

V Ameriki v New-Yorku je umrl uradnik „Glas Naroda“ g. Fr. Lupša, star 44 let. V svoji mladosti je živel v Novem mestu

Tretje avstrijsko vojno posojilo. Z Dunaja se poroča: Pripravlja se tretje avstrijsko vojno posojilo. Kedaj se razpiše in kako, še ni določeno, a najbrže takrat, ko bo že zaključeno vojno posojilo v Nemčiji.

Ne dražite vina! Radi prestopka navijanja cen vinu je bila obsojena Frančiška Sladič na 50 K globe, oziroma 5 dni zapora, ker je vino, katero je preje stalo 40 h eden liter, izrabljaje po vojski provzročene izredne razmere, prodajala po 70 h liter. Draženje vina je torej kaznjivo dejanje, kakor sploh draženje neobhodno potrebnih rečij do očitno čezmernih cen.

Razglas. Ker nimajo na Kranjskem se nahajoči begunci iz Primorskega nikake pravice do državne podpore, pozivajo se vsi begunci iz Primorskega, ki so brez sredstev, da se čimpreje zglase pri c. kr. okrajnem glavarstvu, da se jim izgotovijo legitimacije za brezplačno vožnjo v Leibnitz na Štajerskem, kjer bodo deležni postavno določene državne podpore.

Glas iz Judenburga. V Judenburgu se sedaj nahaja mnogo Novomeščanov in Dolenjcev, ki jih je tja zanesla vojaška služba. Ker enemu ali drugemu cenjenemu čitatelju mogoče ni znano, kje je Judenburg, povem predvsem, da leži mesto Judenburg na Zgornjem Štajerskem ob reki Muri. S Kranjskega se pride v Judenburg lahko po dveh železnicah; prvič po državni čez Jesenice, Celovec in Št. Vid ob Glini, drugič po južni železnici čez Zidani most, Gradec, Bruk in Šmihel ob Muri. Državna železnica je nekoliko cenejša, zato so pa vozne zveze na južni železnici boljše. Ker pa vozi sedaj vsled obstoječih razmer po železnicah manj vlakov, priporočam vsakemu, ki hoče potovati v Judenburg, da se o voznih zvezah popreje pouči pri bližnji železniški postaji, kjer mu bodo radevolje dali potrebna pojasnila. Za potovanje s Kranjskega v Judenburg si mora vsak dobiti legitimacijo, ki mu jo izda njegovo okrajno glavarstvo. — Judenburg leži visoko v gorah in je tukaj tričetrt leta zima, četrt leta pa dežuje. Prav je povedal g. trgovec Francelj Kenda iz Novega mesta, ki je rekel, da bi vojaki v Judenburgu morali dobiti tudi „marele“. Ker je tukaj skoro vedno mraz, tudi tukaj ne nosijo slamnikov, in so vzbujali nekateri Novomeščani, ki so prišli s slamnikom na glavi k vojakom, prav posebno pozornost. — Tukaj smo v zadnjem času praznovali več lepih vojaških slovesnosti. Prva taka slovesnost je bila, ko smo praznovali obletnico pričetka sedanje svetovne vojske. Zvečer je bil obhod po mestu z vojaško godbo, vojaki pa so svetili z velikimi bakljami, da je bilo svetlo kakor po dnevu. Enako lepa slovesnost je bila, ko smo vzeli Rusom mogočno trdnjavo Brest-Litovski. Prav posebno svečano smo praznovali dne 18. avgusta rojstni dan našega presvetlega cesarja. Lepa slovesnost je bila o priliki, ko je bilo 19 vojakov domačega kranjskega regimenta odlikovanih s hrabrostnimi svetinjami. Do sedaj je naš regiment dobil že 12 zlatih hrabrostnih svetinj, 180 velikih srebrnih, čez 300 malih srebrnih in nad 200 bronastih svetinj. Res je, da „kranjska kri ne fali“. Toliko za danes, prihodnjič kaj več.

Svetišče na Sv. Višarjih pogorelo. Dne 16. septembra ob 3. uri popoludne so pogorele Sv. Višarje. Bliskoma se je raznesel prežalostni glas posebno po slovenskih pokrajinah. — Torej je zopet razrušeno drugo veliko svetišče Matere Božje, kamor roma že šeststo let množica pobožnih Slovencev in drugih narodov prosit Marijo tolažbe in pomoči v dušnih in telesnih potrebah. Zares, opravičena je jeza pri pogledu na to sveto pogorišče in klicati mora vsak količkanj pobožen častilec Marijin maščevanje nad italijanskim sovragom, ki ni miroval, dokler ni zažgal s svojimi topovi čudodelnega svetišča. — Kakor posnamemo po „Slovencu“, je začela goreti najprej streha nad glavnim altarjem. Od tu se je pomikal ogenj proti glavnemu cerkvenemu vhodu ter se slednjič polastil zvonikove strehe. Videlo se je, kako se je valil dim naravnost navzgor. Le semintja, kadar je potegnil severni veter, se je nagnil goreči steber nekoliko po strani, pa se kmalu vzravnal in se vzpenjal zopet navzgor. Ves prizor je trajal le malo časa; po preteku slabe ure se je kazalo že golo zidovje. — Marijino čudodelno podobo so prenesli že v začetku italijanske vojske v Beljak ter jo postavili v altar ondotne frančiškanske cerkve. — Dal Bog, da bi se na priprošnjo Matere Božje Svete Višarje zopet kmalu vzdignile iz svojih razvalin v še veličastnejšo božjo pot!

Krompirjeve cene. S 1. oktobrom stopi v veljavo ministrska odredba, ki določa najvišje cene za krompir. Za jedilni krompir so za oktober in november določene cene na 8 kron za 100 kg, za industrijski in krmilni krompir pa na 7 kron. Te cene se bodo počasi višale, tako da bodo dosegle maja meseca 11 oziroma 10 kron. Določene so tudi cene za nadrobno prodajo krompirja, ki ne smejo biti nad 40 odstotkov višje kot cene na debelo.

Pogajanja o določitvi cen petroleju. V delavskem ministrstvu so se 22. t. m. pod predsedstvom ministra Trnke pogajali z lastniki petrolejskih vrelcev v vzhodni in zahodni Galiciji in z zastopniki neorganiziranih tvrdk glede na cene petroleja. Minister je izjavil, da ponuja vlada za prevzetje surovega petroleja ceno 10 K. Indusirija naj do petka pismeno ali ustmeno izjavi, če sprejme to ponudbo. Če se ne odgovori ali če se ponudba odkloni, določi vlada sama cene.

Vsem Slovencem in Slovenkam! — Žrebanje velike loterije „Slovenske Straže“ se nepreklicno vrši v torek, dne 26. oktobra t. l. Dober mesec imamo torej samo do žrebanja. Vsi naši darovi naj se zato v tem mesecu z največjo požrtvovalnostjo osredotočijo na to loterijo, ki je namenjena v podporo revnim otrokom ter vdovam in sirotam padlih vojakov in invalidom. Čim lepši bo uspeh te loterije, več bodo dobili tudi naši slepci. Loterija obsega 1715 dobitkov v skupni vrednosti 20.000 K. Glavni dobitek v vrednosti 5000 K. Srečka samo 1 K. Ali je treba še kaj priporočilnih besedi? Sramota bi bila za Slovence, ako bi sami ne pojmili velikega pomena in plemenitega namena te loterije. Zato takoj pišite po srečke na loterijo „Slovenske Straže“ v Ljubljano. Zahtevajte povsod takoj srečke „Slovenske Straže“! Naberite takoj po kronicah med znanci in znankami za srečke in naročite na skupni naslov več srečk skupno. Kdor za dom ima srcé — naj ima zanj tudi dejanja. Do 26. oktobra delajmo vsi za loterijo „Slovenske Straže“! Sijajen uspeh loterije „Slovenske Straže“ naj briše narodu solzé!

Strašna povodenj v Indiji. London. (K. u.) „Reuter“ poroča iz Lucknowa: Vsled povodnji, ki jo je povzročila reka Ganges, se je podrlo 18.000 hiš. Brez strehe je 80.000 ljudi.

Loterijske številke.

Gradec, 15. septembra 28 70 37 76 80

Vojaški dopusti za jesenska kmetijska dela. Po razglasu c. kr. poljedelskega ministrstva z dne 11. sept. t. l., št. 39.064, je c. kr. vojno ministrstvo odredilo, da je, kakor: dopuste (komandiranje) za žetev, tudi za kmetijska dela, ki jih bo še opraviti

v tem letu (obdelovanje njiv za jesensko setev pšenice in rži, priprava zemljišč za spomladansko setev in saditev, spravljanje lanu, konopelj, koruze, krompirja, grozdja, sladkorne pese, ajde, itd.,) dovoliti po sporedu kratke dopuste, in sicer primerno časom dotičnih kmetijskih del, oziroma da je dati občinam in poedinim posestnikom za taka dela moštvo na razpolago (komandiranje). Kdaj se začno dotični dopusti (komandiranje), določi vojaško poveljstvo kratkim potom dogovorno s političnimi oblastvi na podstavi krajevnih razmer. Glede teh dopustov veljajo smiselno določila o žetvenih dopustih z naslednjimi dopolnili, ozir. izpremembami: 1) Častniki in vojaki črnovojnih stražnih bataljonov in črnovojnih bataljonov (teritorijalnih bataljonov), ki so določeni za straženje vojnih ujetnikov in kot politično sumnih internirancev, dobodo le izjemoma ob prav posebno ozira vrednih razmerah dopust, če dopušča to število vojaštva. — 2) Kolikor dopuščajo vojaško-službene razmere in niso s tem oškodovani drugi vojaki, ki imajo pravico do dopusta, se sme dati dopust enemu in istemu možu za različna kmetijska dela, toda le izmed moštva, ki ni sposobno za vojno službo. — 3) Za dopuste so določene na Kranjskem mejne črte Kepa - Triglav-Podbrdo - Idrija-Ajdovščina-Razdrto - Senožeče-Trnovo-Kranjsko-Istrska meja in Istrsko-hrvatska meja do Bakra. — 4) Vojaška poveljstva smejo v prav posebno ozira vrednih primerih na utemeljeno prošnjo dovoliti, da se samostojni kmetovalci, potem gospodarski uradniki pri kmetijskih zadrugah, dalje kovači in kolarji, ki so potrebni za kmetijske namene, odvežejo vojaške službe, za omejen čas do največ treh mesecev. Dotično prošnjo je vložiti pri pristojnem okrajnem glavarstvu, ki jo bo poslalo v rešitev vojaškim poveljstvom. — 5) Prošnje, da se odvežejo vojaki za dôbo, ki presega tri mesece ali, ki se tičejo kategorij, ki niso naštete zgoraj pod 4., kakor: gozdarjev, ribičev, mlinarjev, sodarjev, pivovarjev, mlekarjev, poslovalcev kmetijskih korporacij in komisij, je istotako vložiti pri pristojnem okrajnem glavarstvu, treba pa je dokazati, da obstojé posebno ozira vredne okoliščine. Prošnje za dopuste ali odvezo, ki se bodo vložile naravnost pri c. kr. vojnem ministrstvu ali pri c. kr. deželnobrambnem ministrstvu, se ne bodo vpoštevale. Posebno se še opozarja na to, da ni treba vložiti prošnje za dovoljenje dopusta za normalne kmetijske dopuste. Dopusti se dovolijo tudi na podlagi prošnje, ki jih moštvo ustno izreče pri raporti. Vojaška oblastva, ki rešujejo prošnje za dopust, so že primerno obveščena. Izrecno se pa pripomni, da pri dopustih ali začasnih odvezah pridejo v poštev v slučajih pod 2, 4 in 5 le taki vojaki, ki niso v vojnem območju, ki se torej nahajajo že pri nadomestnih kardelih zadaj za armadnim območjem.

Važne zapovedi o koleri.

Mislimo, da je času primerno, če zopet na tem mestu podamo nekaj pojasnil v poduk našemu ljudstvu in v potolažilo onim, ki se te strašne bolezni le vendar preveč bojé.

Kakšna je ta bolezen, ve malodane vsak, četudi še ni ravno videl za kolero bolnih. Kolera ni tako naglomorilna, kakor mislijo nekteri. Človek pa se zamore koleri veliko ložje ubraniti, kakor pa se kolere ozdraviti, četudi imamo zdravila zoper to hudo morilko. Človek naj skrbi za zdravje ko je zdrav; če enkrat zboliš, je večkrat prepozno, si zdravje zopet nanovo pridobiti. Torej upoštevajmo v času kolere sledeče zapovedi, ki smo jih povzeli iz starih knjig in katere so izpolnovali naši očetje. Tudi nam bodo v korist.

1. Snaga, snažnost koleri zabrani pot, nesnažnost kolero rodi.

2. Pitne vode se ogibaj, posebno če ni naravnost iz vrelca, in vodo hrani v dobro pokriti posodi, kakor je to Bog že Judom zapovedal po Mojzesu.

3. Pij pa rajši samo prevreto vodo, ako je nimaš prav iz vrelca, in si jo naredi okusno s tem, da si jo ohladiš in jo postaviš na hladen prostor in posodo pokriješ.

4. Vživaj zdravo jed, katero tvoj želodec lahko in do dobrega prebavi. Malo, toda zrelo sadje ne škoduje nič; pusti pa kumare, dine in nezrelo sadje pri miru, ker to je zelo škodljiva jed ob času kolere. To sicer ne dela kolere, sicer bi razsajala kolera vsako poletje in vsako jesen; toda kolera, kakor tifus, se loti raje bolehnega človeka, kakor popolnoma zdravega.

5. K bolnikom ne hodi tešč, ker teščega človeka se rajši prime vsaka nalezljiva bolezen.

6. Bodi pa sploh zmeren v jedi in pijači in varuj se prehlajenja. Zato je dobro, če vedno imaš čez želodec in čez trebuh gorko volneno ruto prepasano.

7. Ako ti začne brbrati po želodcu ali trebuhu, pij kamilčni čaj in išči takoj pomoči pri zdravniku!

8. Driske nikdar ne zanemari; takoj obvesti zdravnika, da ti pomaga!

9. Bolniku, ki je že bolan za kolero, strezi, nikar se ga ne boj; kolera se ne dobi z dotikanjem, kakor se dobé garje.

10. Pokrij gnoj in gnojnico in škropi gnoj in zalivaj gnojnico z železnim vitrijolom v vodi raztopljenim.

11. Skrbi za čisto vest! Če ima tvoja duša kal bolezni, spravi jo iz sebe v zakramentu sv. pokore in živi tako, da te ne bo skrbelo umreti! Čista vest daje človeku zaupanje v Boga in srčnost in pogum; to pa silno veliko pripomore, da se zdravje ohrani ali zopet zadobi. Spiši svojo oporoko ali zadnjo voljo; zavoljo nje še nikdar nobeden ni umrl! — Ako pa postanejo tvoji izmečki podobni vodi, v kateri bi bil na primer riž opran, ali kakor da bi bilo nekoliko moke notri vtepene, ne odlašaj prejema sv. zakramentov! Zavoljo prejema sv. zakramentov še tudi nobeden ni umrl. Lenuha ali slabovernega pa Bog ne bo ozdravil s čudežem.

12. Vsi pa skrbite za to, da nobenega ne bodete pokopali, dokler ne vidite očitnih in gotovih znamenj gnjilobe. Gnjiloba trupla je edino gotovo znamenje smrti. Živega človeka lahko krč tako stisne, da z nobenim gibanjem ne more naznaniti, da še živi, dasiravno vse vé, kar počenjajo ž njim. (Sicer dandanes že zdravniška veda in oblast dovolj poskrbita, da se živi ne pokopujejo, a zaradi popolnosti starega spisa moramo tudi to tukaj navesti.)

Konečno omenimo iz tega starega spisa, da priporočuje dotični pisatelj ob času kolere kadenje tobaka. On pravi: Ko je bila kolera leta 1855. na Reki, v mestu prav trdo postopala, ni v tobačni tovarni ne ena delavka zbolela za kolero. Ravno tako leta 1866., ko so ranjeni vojaki v Ljubljani ležali, so morali pušiti, da bi se odvrnil legar (tifus) v bolnišnici.

*

Česenj zoper kolero. Česenj je že staro zdravilno sredstvo. Po izjavi zdravnika Marcovici na dunajski kliniki, uničuje česenj kolera-bacile v človeškem črevesu. Ravnotako je isti zdravnik dognal, da je česenj izborno zdravilno sredstvo zoper grižo in vse druge črevesne nalezljive bolezni. Torej bo prišel česenj v sedanji vojski zopet do svoje veljave.

Uradno se poroča z ozirom na razne vesti o koleri v Ljubljani, da med civilnim prebivalstvom ni kolere. Kolere je le nekaj slučajev med vojaki, došlimi z bojišča, ki so pa strogo ločeni.

Kolera v Trstu. Kakor je razvidno iz zadnjega poročila o koleri v Trstu, ni v Trstu nobenega slučaja kolere več. V magdalenski bolnišnici se nahajajo samo štiri osebe kontumacirane, s čemer pa ni rečeno, da so bolne za kolero.

Na kozah, pegastem legarju in na koleri ni 21. septembra na Štajerskem nihče obolel ali umrl.

Nalezljive bolezni izkazuje tu omenjena uradna knjiga do 3. julija tekočega leta in posnamemo iz nje sledeče številke obolelih ljudi: Za kolero 5584; za grižo 39.497; za vročnico 36.490; za kozami 6861; za pegastim legarjem 10.769.— Skupaj: 99.201.

Raznotero.

Spomenica (Denkschrift) je uradna knjiga, ki jo je izdala c. kr. vlada v nemškem jeziku. Knjiga obsega vse povodom vojske izdane ukaze in odredbe od začetka vojne do 30. junija 1915. Tvarina je razdeljena v osem poglavij in sicer: 1. Prehrana ljudstva in poljedelstvo. — 2. Trgovina, industrija, obrt in rudarstvo. — 3. Železnice, mornarstvo, pošte in brzojavi. — 4. Kredit in splošna finančna uprava. — 5. Pravosodje. — 6. Pouk. — 7. Splošne naredbe za oskrbovanje. — 8. Varnostno redarstvo. — Na koncu je pridjan statistični in grafični pregled ter obširni seznamek vseh ob času sedanje vojske proglašenih cesarskih in ministrskih odredb. Kazalo in mariginalije izpopolnujejo knjigo kot praktično in lahko rabljivo. Ta spominska knjiga se naročuje v c. kr. dvorni in državni tiskarni na Dunaju in velja 5 K.

Važno je, poznati laška letala. Kakor poročajo razni listi, je Italija odredila novo označbo svojih letal. Vsa letala so na spodnji strani desnega krila zelena, na levem krilu rdeča, v sredi pa bela. Navpično krmilo nosi italijanske barve. Italijanski vodilni zrakoplovi kažejo podnevi nacijonalno zastavo s savojskim grbom in kraljevo krono, ponoči pa tri svetilke v nacijonalnih barvah: belo-rdeče-zeleno; poleg tega visi pod čolničkom še rdeča svetilka.

Razvedrilo.

Sestra bratu:

Preljubi Radko kanonir
naš bratec lep, in lep žolnir;
junak in čvrst vojščak si zdaj,
pa kmalu pridi k nam nazaj!
Kanonov, purfla dost imaš,
od nekdaj streljati že znaš;
zato pa glej, da kugla vsaka
zadene ruskega kozaka;
magari če jih je miljon
nabaš' kanon in bum, bum, bom!
Ata naš je tud' vojak,
star presrčni korenjak;
kadar bo najhujši šlo
piš' po njega, prišel bo:
potlej groza, oj gorjé,
Rusi v Az'jo vsi zleté!

Velika svota denarja 154-0-30
se zamore naključiti vsakomur, ki postane naš naročnik. — Brezplačna pojasnila pošilja:
Srečkovno zastopstvo 13, Ljubljana.

Dražbeni oklic. E 440/14 17

Dne 25. oktobra 1915 predpoludne ob 9. uri bo pri c. kr. okrožnem sodišču, v izbi št. 32, dražba sledečih nepremičnin:

Zemljiška knjiga Polhovica, vl. št. 76: Stavbišče, hiša s svinjakom in gospodarskim poslopjem, 6 njiv, vinograd, gozd, vrt. Cenilna vrednost 6672 K. Najmanjši ponudek 4452 K. Solastninska pravica (2/12) na zemljišču vl. št. 172 k. o Polhovica. Cen. vrednost 460 K. Najmanjši ponudek 306 K 66 h.

Zemljiška knjiga Gorenja Orehovica, vl. št. 568: Dva stavbišča z zidanico in hramom, 1 travnik in 1 vinograd. Cen. vrednost 373 K 60 h. Najm. pon. 250 K. K nepremičnini zem. knjiga vl. št. 76 k. o. Polhovica, spadajo sledeče pritikline: 1 voz, 2 brani, 1 kad v celotnem znesku 44 K. — K nepremičnini vl. št. 568 k. o. Gorenja Orehovica pa 1 stara preša, 1 sod za 2 hl, 1 sod za 7 hl, 1 kad, v skupni vrednosti 30 K.

Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaja.

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. IV.,
dne 14. septembra 1915. 69

JOS. BERGMANN,
LEKARNA v Rudolfovem,
kupuje po najvišji ceni
štupo (seme)
lisičjega répa
(glej podobo)
gorčično seme (ženof),
kamilice
in druga zdravilna zelišča in cvetje.

48-4-4

Popolnoma varno naložen denar.
HRANILNICA in POSOJILNICA
za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo
v lastnem domu v Kandiji
sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po
$4\frac{1}{2}\%$ 1-0-25
na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Izdajatelj in založnik J. Krajec nasl. Odgovorni urednik Urban Horvat. Tisk J. Krajec nasl.